

Pálmai Sándorné Fiataalkori Képe

Ez egy lánykori képem, úgy 1940-41-ben készült, Pesten. A képet kiküldtem Amerikába. Az van ráírva: "Emlékül sok szeretettel Simon bácsiéknak, Magdától". Tehát ez Amerikából jött vissza. Mert otthon, Nyíregyházán nem találtam képeket. A Silberék leszármazottai küldték, vagy a nővérem hagyatékából érkezett vissza.

A szabadidőmet otthon töltöttem, vagy egyik-másik barátnőmnél táncoltunk, beszélgettünk. De nagyon szerettem olvasni. Eszti néni ezért nagyon haragudott, azt mondta: "Nem csinálsz semmit, csak a legyeket csapkodod a lábadról ahelyett, hogy dolgoznál valamit." Az olvasás neki nem volt fontos, ezért mérgelődött, hogy sokat bújom a könyveket. Tényleg rengeteget olvastam, és ez a szokásom később is megmaradt. Jókait, Mikszáthot, a klasszikusokat szerettem, a filozófusokat, Kantot, Spinozát, a teológiát. Emlékszem egy könyvre, talán Gyárfás volt a vezetékeve a szerzőnek. Nem emlékszem pontosan a tartalomra, de valami olyasmiről szólt, hogy hogyan lehet megtanulni zsidó módon imádkozni, hogyan sajátítható el a hit.

A polgáriba jártunk már, mikor az egyik barátnőm azt mondta, "Gyere, menjünk hintázni!". Kérdeztem: "Hova?" "A zsidó szakállára!" -- volt a válasz. Ez volt az első találkozásom az antiszemitizmussal, de akkor persze ezt másként éreztem. Inkább az újságból lehetett kiolvasni ezt a dolgot. Mindig én mint a legkisebb hoztam föl a bátyámnak az "Esti Kurír"-t, ami egy radikális újság volt. Akkoriban már olvastam a lapokat, egész kicsi koromtól, ahogy megismertem a betűket. Nyilasok már léteztek, s volt olyan, hogy bezárták őket, mert túlságosan randalíroztak az utcán. De attól még zengett a város attól, hogy "éljen a Szálasi meg a Hitler, üssük a zsidókat bikacsökkel".

Valamikor filozófusnak készültem. Sztraky Henriken kívül volt még egy nagyon jó tanárom, egy fiatal rabbi, aki a gimnáziumban tanított. Ez a tanár azoknak a fiataloknak, akiket érdekelt a filozófia, a gimnázium épületében szakkörön előadásokat tartott, ma úgy mondanák, hogy maszek alapon. Kantról, Spinozáról beszélt, és megismertetett minket más filozófusokkal is. Ő mondta, hogy tanuljunk németül, mert Kantot csak eredetiben lehet olvasni. Ebben az időszakban én a polgáriba jártam, nem voltam tizenéves, de régen a gyerekek sokkal érettebbek voltak, mint akár manapság a húszévesek.

Később, tizennyolc-tizenkilenc éves lehettem, egy másik társasággal angolt tanultam Nyíregyházán. Abban a korszakban csak a gimnáziumban vagy az angolkiasszonyoknál lehetett angolul és franciául tanulni, csak iskolai rendszerben. 1939-et írtunk, és már megjelent a numerus clausus is, ezért mi csak autodidakta módon tanulhattuk a nyelvet [Az 1939:IV. tc. ("A zsidók közéleti és gazdasági térfoglalásának korlátozásáról") visszaállította a felsőoktatási intézményekben a numerus clausust. Lásd még: zsidótörvények Magyarországon. -- A szerk.]. Egy mérnök vállalta, hogy oktat bennünket. Ő korábban kivándorolt, de mégis visszajött Magyarországra. Ugye Amerikába nem lehetett már akkor kimenni, mert kvóta volt, és úgy gondolta ez az ember, hogy segít azzal, ha az angol nyelvet valamilyen módon megtanuljuk tőle. Mindig mondta nekünk, hogy a jövő a kivándorlás lesz. Ingyen tanított minket a zsidó elemi iskola épületében, úgyhogy ezeken a foglalkozásokon főként zsidók vettek részt.

Az 1930-as években Nyíregyházán volt egy repülőképző alakulat. Abban az időszakban sok zsidóellenes karikatúra jelent meg az újságokban, a zsidókat hosszú görbe orral ábrázolták és mindig szakállal. Akkoriban nem nagyon volt divat a szakáll sem, talán éppen ezért. De az egyik köztisztviselő -- talán az alispán lehetett -- szép nagy pofaszakállt növesztett. A repülő tisztek nem ismerték fel, s elverték, mert azt hitték, hogy zsidó. Szóval az utcán már az 1930-as években provokáltak ezek a fiatal katonák, akikbe már a kiképzésen beléjük nevelték a zsidótörvényt.